

a jade, a hegyi kristály, a sárga borostyán, az át nem látszó kövek diadalát okozta, és amely a foglalatot egyszerű felfűzéssé egyszerűsítette a „kőkorszak“ naiv divatjának példájára.

Ez elv egyébként a művészi követelményekkel nem összeférhetetlen és a legrosszabb extravaganciák mellett akadunk igazán szerencsés eszmékre is. Óriási borostyánolajbogyókból készült nyakéket látunk, amelyeket apró elefántcsont, korall- vagy kristálygyöngyök választanak el egymástól (addig is, míg elkövetkeznek a kagylók és apró madárkoponyák) és amelyek egyszerűselyemzsinórra vannak fűzve, melynek színét gondosan úgy választják meg, hogy lehetőleg „ordítson“

a gyöngyök tónusa mellett. Azt hiszem, még megérjük a naiv vadgesztenye-nyakéket, a gyermekkor legelső ékszerének megjelenését is, talán nem is vagyunk tőle már nagyon messze.

Kívánatos, hogy az ékszer művészi munka maradjon, annak ellenére, hogy manapság díszítő szerepe mellé sokszor használati szerep is járul: tulajdonosa gazdagságának cégtáblája lett. A jó cégtáblának azonban könnyen olvashatónak kell lennie, s e miatt sokszor kerülünk abba a kísértésbe, hogy a művészi értéket feláldozzuk a könnyebben értékelhető kereskedelmi értéknek; helytelen volna azonban, ha a „naivitás“ szeretete a művészetet kizárná az ékszerek gyönyörűséges birodalmából.

LOUIS SUE: A MODERN BÚTOR.

A francia bútorművéség modern törekvései az 1910. évi Salon d'Automne-nal vették kezdetüket. A Salon d'Automne ez évi kiállítására ugyanis Francis Jourdain, a Salon elnöke meghívta a bajor iparművészeket. A modern irány képviselőinek párisi látogatása azután felélesztette a francia iparművészekben az ambíciót és a verseny utáni vágyat, hogy a vendégművészekkel való összehasonlításban is dicsőséget szerezzenek a francia alkalmazott művészetnek. Ekkor és így történt először, hogy francia építészek, festők és iparművészek egymással kezefogva olyan berendezések, szobabelsők megalkotására törekedtek, amelyek az iparművészet modern felfogásainak, elveinek adtak kifejezést. És habár az eredményen meglátszott az első lépések naivitása, kétségtelen, hogy ezek a művészek alkotásaikban sok érdekes, új nézőpontot világítottak meg és képzelőtehetségüknek új lendületéről tettek bizonyosságot.

Ha azokat a jelenségeket vizsgáljuk, amelyekben a törekvések újszerűsége leginkább megnyilatkozott, elsősorban a színnek új szerepére kell figyelemmel lennünk. Az utolsó esztendőben, talán a preraphaelitizmus hatása alatt, a szín a bútortervezésnél Franciaországban csakúgy, mint az egész világon kissé háttérbe szorult. Burne Jones, Walter Crane befolyása következtében a tervezőművészek a bútoroknak és az interiőrnek a formák és főként a vonal stilizált szépségével igyekeztek művészi hatást adni s a színnek a bútortervezésnél egészen semleges szerep jutott. Egy berendezés egész színharmóniája a szürke és zöld, a barna és barnásszürke

tónusok között váltakozott s az erősebb színhatást legfeljebb itt-ott egy narancssárga folt képviselte. Az impresszionista festészet erős színhatásairól az alkalmazott művészet alig vett tudomást.

A modernsége törekvő művészek már mostan különösen a színhatásokban keresték az eredetiséget. Formában visszafértek a régi, klasszikus motívumokhoz, különösen az empirhez és a Louis Philiphez, amelynek csak az ornamentika különösségével — amelyet leginkább a naturalisztikus növénydísz jellemez — igyekeztek némi egyéni jelleget adni. Ezzel szemben azonban egészen új és önálló életet adtak a színnek. Erős tónusokat kerestek, ravaszul kiaknázták a komplementáris hatások titkait és főként merész és izgató színharmóniákra törekedtek. A zöld és viola, a narancssárga és fekete, a tiszta kék és vörös nyernek nagy népszerűséget. A szín uralkodik a formán, a bútorok arányai és vonalrendszere a színes hatás követelményei szerint alakulnak át és a színrajongás a berendezésekben éppen olyan féktelen, mint a XIX. század festészetében. A szín ad az interiőröknek életet, levegőt, hangulatot és igazán nem csoda, ha ma, az elevenségtől vibráló, színesen ragyogó szobák után, sivárnak és szürkének találjuk a Grand Palais interiőrjeit, amelyeket pedig azelőtt a lakásművészet netovábbjainak tartottunk.

A másik nagy és elhatározó elv, amely a modern törekvésekben kifejezésre jutott, a bútor ingó jellegének hangsúlyozása. Erre szintén igen nagy szükség volt, mert az utóbbi évek tervezői a szobáknak a bútorok és esetleg a falburkolat összekötése által bizonyos merevséget és zárkozottságot adtak, ami a lakályosság rovására ment. Az ágy és ruhaszekrény, a könyvespolc és kerevet össze-

kombinálása a szobák meghittségét és az ember kényelmi érzését zavarta és kiölte az interiőről az életet. Ezek a szobák nagyon hasonlóak voltak az elsőosztályú hajókabinokhoz. A modern művészek megtanulták, hogy egy szoba egységét nemcsak az egy és ugyanazon szín és egyfajta fa alkalmazásával lehet elérni, hanem még sokkal inkább a különböző tónusok összehangolása által, ami mellett még megőrzi a szoba elevenségét is. Itt is erősen segítségére volt a lakásművészetnek a modern festészet, amely megtanította a művészeket a legkülönbözőbb szín- és fényhatások összehangolására. A szobák nagyobb elevensége által elérték azt is, hogy az interiőrnek ahhoz, hogy művészi legyen, nem kell mozdulatlanok lenniük. Nem szükséges, hogy minden váza, minden kép egy és ugyanazon a helyen maradjon. Ez a lakás változatosságát kelle-

mesen növeli és teret enged a lakó egyéni ízlésének is, mert hiszen a tervezés ilyen kötetlensége mellett kedvére vásárolhat egy-egy új műtárgyat és elhelyezheti lakásában anélkül, hogy annak hangulati egységét megbontaná.

Ezek az elvek tették lehetségessé a francia bútorművészet modern megújulását s ezek értették meg a közönséggel, hogy nemcsak akkor szolgál a művészetnek, ha régi dolgokat vásárol, mert a modern főrekvéseknek is megvan a maga artistikus értéke, amely évről évre mindig erőteljesebben jelentkezik. Karakterében, természetesen még változni fog, de bizonyos, hogy amíg olyan művészek munkálkodására számíthat, mint Jaulmes, Raignères, Groult, Miss Lloyd, Marc, Duchamp, Villosz, Richard, Desvallières, Follet, Huillard, Sue, Gampert, Tauzin, Mallet, Stevens stb., addig fejlődése biztosítva van.

Ch. Hébert.

ZSOLNAY MIKLÓS FŐREND. Örömmel és őszinte megelégedéssel vettük a Zsolnay Miklóst ért magas kitüntetés hírére s bizonyára nem is szükséges, hogy örömlenket és megelégedésünket olvasóink előtt megokoljuk. A magyar közönség előtt ismeretes az az eredménydús, előkelő munka, amelyet Zsolnay Miklós, követte családja tradícióit, a magyar agyagművészet jegyében kifejtett s amelynek nemcsak Magyarországon, hanem immár az egész világon igen nagy sikerei voltak. Úgyszólván alig volt külföldi kiállítás, amelyen a pécsi Zsolnay-gyár artistikus termékei ne aratnának elismerést, sőt hódolatot és Zsolnay Miklósnak mindenestre elsőrangú érdeme, hogy becsületos munkájával igaz dicsőséget szerzett a magyar ipar hírnevének. De ezen az érdemen felül tisztelettel és hálával kell, hogy megemlékezzünk azokról az érdemeiről is, amelyeket a magyar ipar felvirágoztatása céljából más tereken szerzett. Évek óta alelnöke az Iparművészeti Társulatnak, elnöke a gazdasági bizottságnak és mindkét minőségben sohasem habozott, hogy széleskörű tapasztalatait, tudását, energiáját a társulat rendelkezésére bocsássa. A kitüntetés tehát annál kevésbé érhető volna méltóbb embert, mert hiszen Zsolnay

Miklós személyében magát a magyar ipart tisztelték meg, eleget téve annak a sajnos eddig elég elhanyagolt szempontnak is, hogy a magyar ipar vezetőemberei az ország törvényhozásában képviselve legyenek. Annál örvendetesebb, hogy az uralkodó választása olyan emberre esett, aki meggyőződésünk szerint a legtisztább lelkiismerettel és hazafisággal fogja elvégezni a képviselői munkáját.

Zsolnay Miklós született Pécsen 1857-ben. Atyja, Zsolnay Vilmos, a világhírű keramikus, a kereskedelmi felsőbb iskolák elvégzése után azonnal maga mellé vette, hogy a megnagyobbodott és már exportra is berendezett gyár kereskedelmi részét intézze. Közben a gyártást is alaposan megtanulta és igen nagy része van benne, hogy a magyar kerámia részben művészetté finomult. Zsolnay Vilmos halála után ő vette át a pécsi és a közben létesített budapesti gyár vezetését. E gyárak óriási fejlődésükkel és üzemképességükkel nemcsak hogy teljesen kiszorították a külföldi versenyt, de a külföldön is dicsőséget szereznek a magyar kerámiai iparnak. Szűkebb hazájában, Pécsen, amelynek díszpolgára Zsolnay Miklós, minden társadalmi mozgalomnak az élén van és lelke minden közérdekű törekvésnek. Az 1907-iki pécsi országos kiállításnak ő volt a kezdeményezője, és páratlan erélyű, fáradhatatlan megteremtője és annak, valamint a turini nemzetközi kiállítás magyar részének óriási sikerét, mely ugyancsak az ő páratlan elnöki és vezetői energiájának tudható be, a király is elismerte, amidőn több magas érdemrenddel tüntette ki. Több külföldi rendjelnek is tulajdonosa.